

Kriterier for forfatterskap og faglig ansvar i VKMs vitenskapelige vurderinger

Innledning

Vitenskapskomiteen for mat og miljø (VKM) leverer vitenskapelige vurderinger (på engelsk «scientific opinions»). En vitenskapelig vurdering kan være en risikovurdering, en nytte- og risikovurdering, en kunnskapsoppsummering eller andre vitenskapelige vurderinger og kommentarer. Vurderingene gjøres enten på oppdrag fra Mattilsynet og/eller Miljødirektoratet (eksterne oppdrag) eller på eget initiativ (selvinitierte oppdrag).

Som for enhver vitenskapelig publikasjon, har forfatterskapet i VKMs uttalelser betydning for at forskere blir kreditert for arbeidet de utfører, og for at de tar ansvar for at arbeidet er utført på en måte som ivaretar nøyaktighet og faglig integritet.

Forfatterskap kan noen ganger være omstridt, og føre til tvister. For å gjenspeile rolle- og ansvarsfordelingen og det brede samarbeidet som ligger bak VKMs vurderinger (Vedlegg 1-2), har VKM derfor laget kriterier for ansvar og forfatterskap. De tilsvarer i stor grad forfatterskapskriteriene til EFSA (the European Food Safety Authority) (EFSA, 2016).

Kriteriene er utarbeidet og vedtatt av VKMs ledelse, med innspill fra VKMs hovedkomité. Kriteriene skal sikre åpenhet om hvem som har bidratt på hvilken måte i VKMs vitenskapelige vurderinger. Kriteriene skal sørge for at alle som bidrar i arbeidet med VKMs vurderinger har et veldokumentert, pålitelig og forutsigbart rammeverk å forholde seg til.

Kriterier for forfatterskap i VKMs vitenskapelige vurderinger

Enhver forfatter av VKMs vitenskapelige vurderinger skal ha deltatt i arbeidet i en slik utstrekning at han/hun kan ta offentlig ansvar for de delene av innholdet som han/hun har hatt befatning med. En eller flere forfattere må ta ansvar for den faglige integriteten i hele arbeidet, fra planlegging til publisering. Forfatterskap skal utelukkende baseres på:

- a) Vesentlige bidrag til idé og utforming, eller datainnsamling, eller analyse og tolking av data.
- b) Utarbeiding av selve manuskriptet eller kritisk revisjon av rapportens vitenskapelige innhold.
- c) Godkjenning av rapportversjonen som skal publiseres.
- d) Medansvar for at alle deler av arbeidet er undersøkt og løst på en måte som ivaretar presisjon og faglig integritet.

Enhver bidragsyter som oppfyller **minst to av de fire kriteriene** ovenfor, skal oppføres som forfatter av VKMs vitenskapelige vurderinger. Alle andre bidragsyttere vil bli nevnt under avsnittet «Acknowledgement» («Takk til»).

De fire kriteriene som sådan er tilsvarende i Vancouverreglene (ICMJE, 2016) og i EFSA's retningslinjer (EFSA, 2016). Til forskjell fra VKM og EFSA, sier imidlertid Vancouverreglene at alle de fire kriteriene skal være oppfylt for at man skal kunne oppføres som forfatter. Som nevnt innledningsvis, er VKMs forfatterskapskriterier laget for å gjenspeile rolle- og arbeidsfordelingen og det brede samarbeidet som ligger bak VKMs uttalelser (Vedlegg 1-2).

Forfatterrekkefølge i VKMs vitenskapelige vurderinger

- 1) VKM
- 2) Faglig leder i prosjektgruppa
- 3) Prosjektgruppemedlemmer i alfabetisk rekkefølge
- 4) (Øvrige) medlemmer av ansvarlig godkjenningssgruppe i alfabetisk rekkefølge
- 5) Leder av ansvarlig godkjenningssgruppe

En godkjenningssgruppe kan være sammensatt på ulike måter: faggruppe, faggruppe med supplering, tverrfaglig godkjenningssgruppe eller hovedkomiteen.

I de tilfeller der leder av godkjenningssgruppa også er faglig leder, skal vedkommende stå som førsteforfatter. Nestlederen i godkjenningssgruppa blir da sisteforfatter.

Om åpenhet og kreditering av forfatterskap i VKMs vitenskapelige vurderinger

De som oppfyller forfatterskapskriteriene synliggjøres i «Suggested citation» på kolofonsiden i rapporten. Det skal være åpenhet om hvem som har bidratt til vurderinger fra VKM og på hvilken måte. Dette vil komme fram tidlig i rapporten, under overskriften «Authors of the opinion».

VKMs medlemmer og eksterne eksperter som bidrar i utarbeidingen av VKMs vitenskapelige vurderinger, deltar i kraft av sin ekspertise og representerer ikke institusjonen de er ansatt ved eller andre interesser. I VKMs vitenskapelige vurderinger vil alle medforfattere allikevel oppgis med sin tilhørighet utenfor VKM. Dette er for å sikre full åpenhet om VKMs bidragsyttere. VKM ønsker med dette også å kreditere forfatterens institusjoner for bruk av deres ansattes tid.

Det er viktig at VKM er avsender av arbeid som er utført i regi av VKM. VKMs vurderinger skal derfor siteres som følger («Suggested citation»):

VKM, NN, NN, NN, NN (se forfatterrekkefølge i VKMs vurderinger) (årstall). Tittel. Opinion of the Panel on ...navn på faggruppe.../the Scientific Steering Committee of the Norwegian

Scientific Committee for Food and Environment. VKM report YYYY:no, ISBN: 978-82-xxxx-xxx-x, ISSN: 2535-4019. Norwegian Scientific Committee for Food and Environment (VKM), Oslo, Norway.

Alle vitenskapelige vurderinger fra VKM publiseres i VKMs rapportserier på vkm.no. VKMs sekretariat registrerer vurderingene fortløpende i det nasjonale forskningsinformasjonssystemet Cristin (Cristin, 2017)¹.

Praktisering av VKMs forfatterskapskriterier

VKMs kriterier for forfatterskap og faglig ansvar i en vitenskapelig vurdering skal gjenspeile rolle- og arbeidsfordelingen og det brede samarbeidet som ligger bak VKMs uttalelser (vedlegg 1-2).

Det enkelte medlem av den ansvarlige godkjenningsgruppa har selv ansvar for å delta og bidra i arbeidet i en slik grad at vedkommende oppfyller punkt c) og d) i kriteriene. Det vil kunne være aktuelt at medlemmene bidrar til idé og utforming (punkt a), og det forventes at medlemmene bidrar til kritisk revisjon av rapportens vitenskapelige innhold (punkt b), uten at de nødvendigvis til fulle oppfyller dette.

Hvert enkelt medlem av prosjektgruppa har selv ansvar for å delta og bidra i arbeidet med vurderingen i en slik grad at vedkommende oppfyller punkt a) og b) i kriteriene.

Når en vurdering er klar for sluttbehandling, skal minimum to fagfeller kommentere på utkastet (vedlegg 3). En fagfelle er ikke medlem av prosjektgruppa som har utarbeidet vurderingen og er ikke involvert i godkjenningen. Vedkommende er enten en ekstern fagperson eller et VKM-medlem med ekspertise innenfor fagfeltet. Fagfellen er blant bidragsyterne som skal nevnes under avsnittet «Acknowledgement».

¹ I Cristin kan man også legge inn alt fra enkle populærvitenskapelige artikler, foredrag, intervjuer osv., til vitenskapelige publikasjoner. Dette er det opp til den enkelte forfatter å selv legge inn.

Forfatterskap ved inhabilitet eller ved dissens

VKMs vitenskapelige vurderinger utgår fra en godkjenningssgruppe. Dersom et medlem av den ansvarlige godkjenningssgruppa er inhabilt og dermed ikke kan delta i arbeidet med en vitenskapelig vurdering, kan han/hun ikke stå som forfatter av denne. Dette skal framkomme tidlig i vurderingen.

Et medlem av den ansvarlige godkjenningssgruppa som velger å ta dissens, kan fortsatt stå som forfatter. Det skal oppgis hvem som tar dissens, og dissensen (the minority opinion på engelsk) skal beskrives og begrunnes vitenskapelig i rapporten.

Det er den ansvarlige godkjenningssgruppa som har ansvar for å slutføre arbeidet. Det er derfor ikke mulig for medlemmer i en prosjektgruppe (eksterne, VKM-medlemmer og ansatte i sekretariatet) å ta dissens på faglige uenigheter i arbeidet. Klarer ikke deltagerne i prosjektgruppa å bli enige, må de ulike synene legges fram for ansvarlig godkjenningssgruppe.

Et prosjektgruppemedlem som ikke er medlem av ansvarlig godkjenningssgruppe og som er uenig i hele eller deler av vurderingen, kan velge å ikke være medforfatter. Prosjektgruppemedlemmet vil uansett stå på listen over de som har deltatt i arbeidet. Ønsker medlemmer av en prosjektgruppe å trekke seg fra arbeidet, vil dato for når han/hun trakk seg stå etter navnet under avsnittet «Acknowledgement».

Generelt om dissens i VKM

I VKM-sammenheng er dissens en meningsforskjell eller uenighet i vitenskapelige vurderinger, som skyldes ulik tolkning eller vektlegging av det vitenskapelige grunnlaget for arbeidet. Generelt sett bør godkjenningssgruppa arbeide for å komme fram til en felles konklusjon i de vitenskapelige vurderingene (konsensus), samtidig som usikkerheter og kunnskapshull kommer tydelig fram. Hvis det likevel viser seg umulig å komme til enighet, skal mindretallet begrunne sitt syn vitenskapelig i vurderingen. Det er krav om 2/3 flertall i godkjenningssgruppa før en risikovurdering kan godkjennes.

En vitenskapelig vurdering fra VKM skal forholde seg til VKMs mandat generelt og til mandatet for oppdraget og spørsmålene som oppdragsgiver har stilt. Det er derfor bare dissenser i faglige spørsmål som ligger innenfor det aktuelle mandatet som kan inkluderes i en vitenskapelig vurdering.

Ved uenighet om hvorvidt en problemstilling er innenfor mandatet og dermed gir anledning til dissens, er det sekretariatet ved prosjekteier som avgjør dette. Prosjekteier tar avgjørelsen i samråd med prosjektleder, faglig leder i prosjektgruppa og lederen av den ansvarlige godkjenningssgruppa.

Se også

[Roller og ansvarsfordeling i VKM](#)

[Rutine for godkjenning av VKMs vitenskapelige vurderinger](#)

[Veileder for fagfeller i VKM](#)

Referanser

Cristin (Current Research Information System In Norway). 2017. Det nasjonale forskningsinformasjonssystemet. <https://www.cristin.no>

EFSA (European Food Safety Authority). 2016. Editorial: Review of authorship principles. EFSA Journal 2016; 14(9):e14091, 3 pp. Journal DOI: [10.2903/j.efsa.2016.e14091](https://doi.org/10.2903/j.efsa.2016.e14091)

International Committee of Medical Journal Editors (ICMJE). 2016. Recommendations for the Conduct, Reporting, Editing, and Publication of Scholarly work in Medical Journals (Vancouverkriteriene, også kalt Vancouverkonvensjonen). Updated December 2016. <http://www.icmje.org/icmje-recommendations.pdf>